

Dag 1

Ik schrijf deze korte stukken vanuit mijn eigen quarantaine. Die is niet verkeerd. Er is ruimte, om doorheen te lopen. Er is water. Er is eten als ik het klaarmaak. Het is er warm. Ik heb de tijd om me hiermee bezig te houden. En er is een balkon waar in de ochtend de zon op staat. Vandaag begin ik bij Myriam. Ik moest aan haar denken.

Myriam heeft twee vormen van een ziekte genaamd *Lupus Erythematosus*. Dit houdt voor haar onder andere in dat ze niet tegen Uv-straling kan. En betekent daarmee dat ze nooit in de zon mag komen, zelfs niet van achter glas. Voor haar vormen deze dagen van afzondering van de (buiten)wereld geen uitzondering. Alleen moet ze nu nóg voorzichtiger zijn dan anders en worden ook haar kostbare uren buiten, na zonsondergang, uitgesteld. Ik vraag haar naar de aanpassingen waarmee ze onder dwang van haar ziekte leert leven.

Ze schrijft me dat ze tegenwoordig een ander ritme heeft, waarin ze heel laat naar bed gaat. Zo wordt ze ook pas laat wakker, maar duurt het minder lang voor de zon weer onder is. Ze schrijft me over haar afgeplakte ramen. Over de jaloezie in de zomer wanneer iedereen naar buiten gaat, zonder haar. Ze schrijft over haar familie en de vrienden die haar nu vaker bezoeken dan vroeger. Ze schrijft over die fijne momenten waarmee het gevoel terugkomt bij de wereld te horen. En ze beschrijft me het ondergaan van de zon, dat haar bevrijdt van het wachten. Wanneer de meeste mensen hun dagen eindigen, binnen, maakt zij haar wandelingen, buiten.

Gisteravond ging ik in haar plaats. De zon was al even onder. Het viel me op hoe de architectuur in de openbare ruimte gericht is op het actief gebruik ervan, door mensen. Hoe de straten gemaakt zijn om bewandeld te worden, het bankje voor de (gesloten) koffiezaak er is om op te zitten. De leegte was, voor mij, niet onaangenaam maar wel vervreemdend. De openbare ruimte verloor haar functie door niet langer openbaar te zijn. Ik stel mij voor

hoe het straatbeeld eruit zou zien, mochten we er enkel naar kunnen kijken, in plaats van ertussen te bewegen. De open ruimte. Ik stel mij hoge bomen voor, en bloemenzeeën. Vanuit alle slaapkamers zicht op zonsondergang. Één raam voor sociaal contact met je omwonenden, een ander raam met zicht op een kunstwerk..

Terug binnen zie ik vanuit mijn raam een busje meerdere pogingen doen om te parkeren, in het ene lege parkeervak tussen twee andere auto's in. Niet veel verderop in de straat zijn er hele rijen parkeervakken leeg.

We zijn ons nog aan het aanpassen.

Dag 2

We zijn ons nog aan het aanpassen. Aan regels die niet overal dezelfde zijn. Aan de afstand. Misschien aan de rust. Of aan de chaos. Aan andere gewoonten. Aan anders dan gewoon. Aan (steeds) dezelfde omgeving.

Mijn gedachten brachten me naar Melbourne, waar ik in 2018 even verbleef in de *Royal Botanic Gardens Victoria*. Tijdens dit bezoek maakte ik een wandeling door de tuinen met Catherine, een van de medewerkers. Af en toe hield ze in om me over de eigenschappen van verschillende bomen en planten te vertellen, zo ook bij de *Stringybark*. Ze vertelde me over de manieren waarop deze bomen zich aanpassen aan hun omgeving. Het was wonderbaarlijke kennis. De *Stringybark* is één van vele soorten *Eucalyptus* en heeft een zeer dikke schors die de stam beschermt in tijden van brand. Dit was niet het meest onwaarschijnlijke. Ze vertelde me over soorten die niet alleen voorbereid zijn op, maar ook gebruik weten te maken van de hitte. Deze bomen bewaren hun zaden in een soort capsules, die zonder het vuur niet eens open kunnen gaan. De hitte is nodig om de met hars bezegelde capsules te doen smelten. Wanneer de zaden dan na een brand op de grond vallen, landen ze op een bodem die rijk is aan voedingsstoffen.

Bij weer andere soorten komt er een honingachtige substantie vrij die vervolgens in de scheuren van de bast stroomt, opdat het vuur de meest kwetsbare delen niet bereikt. Dit beeld van barsten en van stroperige vloeistof doet me denken aan *Kintsugi*, een Japanse techniek waarbij gebroken servies met gouden lak wordt hersteld. Mijn vriend repareerde zo een paar dagen geleden het onze. Er had zich een kleine stapel aan gebroken servies gevormd de afgelopen maanden - jaren? - maar voordat het virus ons bereikte, leek de tijd en noodzaak er niet het te helen. We aten van een bord dat een stuk miste en de theepot had al een tijd geen deksel meer. Het theewater was hoe dan ook vaak al koud voor we het

doorhadden.

Nu draagt ons servies een dunne gouden lijn, als een herinnering aan de breuk. Ook de boom houdt een litteken over, zo zou je kunnen zeggen, maar blijft in leven. Deze immer evoluerende adaptaties, die genetisch efficiënt kunnen worden doorgegeven bij bomen, zorgen ervoor dat veel soorten in staat zijn mee te veranderen met de omgeving die ze niet kunnen ontvluchten.

Ik stel mij de op het eerste oog onzichtbare capsules voor die wij mensen bij ons dragen, zonder dat we het wisten. Capsules die door de nabijheid van dit virus - dat zich verspreid met de snelheid van een brandend vuur - weldra zullen openbarsten. Laat ons hopen dat de grond vruchtbaar is voor deze nieuwe zaden. En laat ons lijm produceren, die de scheuren in ons harnas, en in dat van de ander, dicht. Enkel een gouden randje achterlatend.

Dag 3

Vandaag schrijf ik mijn derde korte tekst voor het festival, die tot nu toe gaan over manieren van aanpassen, en van wennen. Het raam staat open, de zon is fel en ik viel in slaap. Toen ik wakker werd, zag ik iets vreemds in de lucht. Ik stond zelfs op om ernaar te gaan kijken. Het was de witte, horizontale streep van een vliegtuig dat over vliegt.

Ik vraag me af hoe snel de dingen eigenlijk wel niet, wel, wennen. Niet lang geleden was het absoluut normaal dat er door mensen gevlogen wordt in de lucht. Een stuk lucht zonder witte strepen was een uitzondering, hier. Gisteren wees iemand me op de mensen in series en films, die haar opvielen omdat ze elkaar kussen, omhelzen of tegen elkaar aanhangen in het openbaar. Vanochtend was ik bij de supermarkt en een vrouw voor me in de rij gebaarde naar een medewerker dat hij haar niet meer uit hoofde te leggen hoe het winkelen tegenwoordig werkt, ze wist er al van.

Toen ik met mijn boodschappen naar huis wandelde - boodschappen voor een week, waar ik het normaalgesproken nog moeilijk vind te besluiten wat ik diezelfde avond zal eten - belde ik met een vriend. Ik maak graag wandelingen met hem, we bellen eigenlijk nooit. Aan de telefoon vertelt hij me dat het is alsof we reizigers zijn nu. Wanneer je reist, doe je ook iets anders dan de mensen die permanent verblijven op de plek die jij bezoekt. Jij hoeft daar alleen te eten en ervoor te zorgen dat je ergens kunt slapen. In de tijd daartussen kijk je rond, aandachtiger dan je thuis doet, en misschien doet zich daar dan nog een activiteit door voor. Nu zijn we thuis, maar wordt ons gevraagd niet te doen wat we hier normaalgesproken doen. We eten, we slapen. De tussentijd is onbepaald. 'We travel at home.'

Ik denk na over de mensen in het vliegtuig dat ik over zag vliegen. Ik vraag me af of het mensen zijn die 'vastzaten' in een buitenland. Reizigers. Onderweg naar huis.

Dag 4

Een tijd geleden las ik een artikel waar *Jacob Rabinow* in voorkwam, een Oekraïens-Amerikaans uitvinder. Ik bewaarde het en soms komt het terug. In het artikel, dat een soort interview is met hem, wordt beschreven hoe hij zich ten behoeve van het creatieve proces inbeeldt dat hij in de gevangenis zit. In de gevangenis speelt tijd namelijk geen rol, of heeft de tijd geen consequentie, verklaart hij. Hij hoeft nergens meer naartoe, wordt nergens anders nog verwacht en zo creëert hij voor zichzelf de vrijheid die hij nodig heeft om zijn werk te kunnen doen. Het intrigeerde me, de tegengesteldheid ervan. Hoe het opgesloten zijn, een gevoel van bevrijding kan veroorzaken. Nu ons gevraagd correctie geboden wordt onszelf op te sluiten in onze huizen, kwam de list van Rabinow opnieuw bij me terug. Ik keek om me heen, in mijn eigen 'gevangenis'. Die is luxueuzer dan werkelijke gevangenissen. Achter het grote raam (dat ik heb) zag ik de zon laag aan de hemel staan. Het eerste bewijs van de tijd. Door het afnemende licht kon ik de zinnen van het boek dat ik aan het lezen was (dat er is in mijn gevangenis) al nauwelijks meer zien. Ik herinner me dat ik als kind vaak op vakantie in de avond las, buiten, naast de tent. Dan werd het op een gegeven moment eigenlijk ook te donker, maar duurde het toch nog even voor ik het boek dicht sloeg. Lezen biedt de mogelijkheid je te verplaatsen naar een andere plek. Op vakantie zijn, voelde als kind af en toe voor mij een beetje als gevangen zitten. Misschien omdat je nergens anders naartoe kon, dan waar je ouders besloten dat je was. Misschien was dat thuis feitelijk niet anders, maar toch leek het zo.

Ik sprak een aantal mensen die op verschillende manieren bekend zijn met het werkelijke gevangeniswezen. Ze maakten hetzelfde duidelijk. Namelijk dat de denkbeeldige muren waarmee Jacob Rabinow zich omringde, zeer weinig te maken hebben met het wellicht tijdelijke, maar desalniettemin onophoudelijke leven in gevangenschap. Het grootste verschil lag mogelijk in de keuze. Of we ons bereidwillig en op eigen initiatief afzonderen,

terugtrekken, isoleren, of dat het ons wordt opgelegd. Ik denk aan de plekken waar ik niet kan zijn nu, aan de mensen die ik niet kan zien. Aan het festival waar ik was geweest als ik niet deze tekst aan het schrijven was nu. De zon is inmiddels ondergegaan en de lucht bestaat uit prachtige kleuren. Ik knip een lampje aan, zoek in mijn boek naar de bladzijde waar ik gebleven was en kan niet anders dan besluiten dat ik blij ben waar ik ben dat ik ben.

Dag 5

Vandaag maakte ik een wandeling overdag. Het ongewone straatbeeld was zoals verwacht. Vanaf de zijlijn keek ik naar het plein. Zou er iemand bestaan die de afgelopen twee weken van de wereld heeft gemist? Wat zou diegene nu zien? Zou het opvallen dat de twee vrouwen op een onnatuurlijke afstand van elkaar zaten te praten? Wat zou deze persoon voor mogelijke oorzaak toedichten aan de afwezigheid van passanten, fietsers, auto's, bussen, geluid, leven? Hoe snel zou het duidelijk worden dat de mensheid in een crisis was beland, die de tot dusver gekende werkelijkheid van het leven in de stad, in dit deel van de wereld, onmogelijk had verklaard?

Het is een vreemde exercitie om in je omgeving te zijn met het besef dat vrijwel alles door mensen is ontwikkeld of vormgegeven. De bank, de lamp, het bureau, het licht, het stopcontact, de bakstenen, de verf, de vorm van een deur, een deur, een sleutel, muziek, de hoogte van een eettafel, een boek, het idee van het boek, een computer, een afbeelding, een online netwerk.. Daartussen zijn er af en toe niet-mens gemaakte dingen, of organismen. In het huis waar ik woon, zijn dat schelpen, stenen, planten (hoewel in potten), verder kom ik niet.

Één keer in mijn leven heb ik fysiek ervaren dat er een wereld buiten de menselijke is. Het was tijdens een wandeling in een berglandschap. Nog nooit in mijn leven was ik eerder in zo'n ongerept natuurgebied geweest. Het had iets onwerkelijks daar te lopen en de onmetelijke grootte van de bergen af te leggen tegen mijn eigen nietigheid. Ik kon er niet bij, kon het niet begrijpen en het was een overweldigende ervaring. De steden, de dorpen, de wereld die we voor onszelf bouwden is afgesteld op onze vorm, aangepast naar onze wens. Nu is het deels die levensstijl die ons bedreigt. Ik denk aan het berglandschap. Ik weet niet of ik er ooit nog terug zal keren, al voel ik soms iets wat op heimwee lijkt. In plaats daarvan

kijk ik opnieuw naar buiten, naar een stelling, waar verder gebouwd wordt aan de wereld van de mens.

Dag 6

De laatste dag van het festival. De laatste tekst. Een einde. Van veel dingen weten we niet wanneer het komt. Hoe lang nog, hoe ver nog, hoe veel nog..

Hier in huis hoor ik af en toe de baby van de buren en door het raam zie ik in een ander huis een kind door een keuken rennen, nog te jong om zich deze periode later te kunnen herinneren. Is dat niet vreemd? Dat er hele jaren zijn waarvan we niets meer weten? We weten dat we ergens zijn begonnen maar herinneren ons het begin niet. 'Let me ask you a question. You, you never really remember the beginning of a dream do you? You always wind up right in the middle of what's going on.' - quote uit *Inception*

Deze gedachte heb ik vaker bij het zien van jonge kinderen. Stel zij zouden een hele andere wereld leren kennen dan die waar wijzelf in terecht kwamen. Zouden onze herinneringen, die vorm hebben gekregen in steen, in textiel, omgangsvormen en gewoonten, in eigenlijk alles dat ons omringt en beweegt, dan niet in één klap ongedaan worden gemaakt? Zij zouden zich aanpassen aan die andere wereld, zij zouden die wereld aanpassen aan hen en alles in die wereld als 'gewoon' beschouwen. Toch? Ik ben een kind, ik heb er geen. Ik vraag me af, wat maakt het zo moeilijk om te denken buiten wat je denkt te zien.

Een tijd geleden nam ik de laatste trein van Amsterdam naar Brussel. De een-na-laatste had ik op een haar na gemist. Ik verlangde ernaar om in Brussel aan te komen en het werk in Amsterdam voor even achter me te laten. Eenmaal vertrokken kwam de trein na zo'n twintig minuten tot stilstand. Iemand had een einde aan een leven gemaakt.

Het werd het begin van mijn ontmoeting met een Engelse professor, die zich bezighield met gedragswetenschappen en klimaatverandering. Samen fantaseerden we in de uren die volgden - tijdens de poging toch in Brussel te geraken - over mogelijke toekomstscenario's. We zeiden: stel we krijgen een jaar. Een jaar om afscheid te nemen van onze gekende

levenswijze, een jaar om ervan te genieten waar dat kan, een jaar om ons voor te bereiden op een andere, een volgende, manier van leven.. Voor we eraan toe kwamen te speculeren over hoe het jaar daarop eruit zou zien, kwam onze reis al tot een einde.